

KÜLTÜREL MİRASIN MÜZELER ARACILIĞIYLA HAYATA

GEÇİRİLMESİ

Yegane Eyvazova *

ÖZET

Dünya halkları mirasıyla medeniyete entegre oluyorlar. Miras insanların ve ulusların tarihsel olarak neler yapabileceklerinin gerçek bir göstergesidir. Katılım mirası ve önemli yönünü oluşturan kültürel mirasın dönüşümü, bu alandaki araştırmanın oybirliği ile yapılmış bilimsel sonucudur. Bu süreçte müzeler çevirmenlerin ana formlarından birini oluşturuyor. Tarihsel olarak, müzelerin misyonu ve fikri tam da bu faktördü. Bu özelliklere göre, müzeler toplumda "bellek alanı", "bilgi tapınağı" gibi toplumsal işlevleri yerine getirmektedir. Müze sadece bir kurum olarak var olmadı, aynı zamanda geleneksel ve modern kültürel mirasın korunması ve modernizasyonu biçimlerinin ortaya çıkmasına katkıda bulundu. Modern küreselleşme bağlamında, ulusal ve etnik kültürlerin yok edilmesini hızlandıran, kültürel mirasın bu tehlikelerden ve risklerden korunması için müze etkinliğinin etkin kullanımı günümüzde büyük önem taşımaktadır. Kültürel mirasın modernizasyonu bu sürecin modern önceliğidir. Bu süreci destekleyen müzeler, faaliyetlerinde her türlü kültürel miras aktivizminin uygulanmasına özel önem vermektedir. Müzeler bugün yalnızca stereotipi olarak kabul edilen bir saklama alanı değildir. Modern müziğin kapsamının önemli ölçüde genişlemesi, yeni, modern biçimler oluşturulması için uygun koşullar yaratmıştır. Müzeler de aydınlanma, halklaşma ve gerçekleştirme merkezleri rolünü oynamaya başlamışlardır. Kültürel mirasın gerçekleştirilmesi, yani çağdaş kültürün aktif katılımıyla müze festivallerinin, müze

* Doç. Dr. Yegane EYVAZOVA. Azerbaycan Devlet Medeniyet ve İncenanat (güzel sanatlar) Üniversitesi (Bakü). E-mail: eyvazova.egane@mail.ru

şenliklerinin ve müze mekanizmasının kullanılması kültürel önem taşımaktadır. Yirminci yüzyılın ortalarına kadar, müzelerin maddi kültür mirasının bir nesnesi olduğu fikri onun soyut olmayan mirasını güncellemek için hazırlandı. Bu önemli faktör, UNESCO'nun Folklorun Korunması Tavsiye Kararını 1989'da 2003 tarihli Somut Olmayan Mirasın Korunması Sözleşmesinde de kötüye kullanıldı. Bu tez, müzelerin kültürel mirasın gerçekleşmesinin asıl amacı olarak anlaşılmasını mümkün kılmaktadır. Hamin dünyevi sorunların çözümü için müze yöntemleri ve formlarının kullanımı ve somut olmayan mirasın müzeleştirilmesi çok ilişkindir.

Anahtar Kelimeler: Miras, kültürel miras, müze, somut olmayan miras, müzeleştirme.

IMPLEMENTATION OF CULTURAL HERITAGE THROUGH THE MUSEUMS

ABSTRACT

The people of the world are integrating civilization with their heritage. Inheritance is a real indication of what people and nations can do historically. The transformation of the inheritance of heritage and the cultural heritage inherent in her direction is the unanimous scientific result of the research in this area. In this process, the editors constitute one of the main forms of the translators. Historically, this factor had been the museum's mission and idea. According to these features, the mirrors fulfill social functions such as "memory space" and "information temple" in the society. The museum did not exist only as an institution, but also contributed to the emergence of forms of preservation and modernization of traditional and modern cultural heritage. In the context of modern globalization, the effective use of museum efficiency is one of the important things today, to accelerate the destruction of national and ethnic cultures and to protect cultural heritage from these risks. Modernization of cultural heritage is the modern priority of this process. Those who support this process attach special importance to the application of all kinds of cultural heritage activism. The mirrors are not only a storage area that is considered to be a stereotype today. Significant enlargement of the scope of modern music has created favorable conditions for the creation of new, modern forms. The museums have also started to play the role of centers of enlightenment, publicization and realization. The realization of cultural heritage, which are the

museum festivals, museum mechanisms, with the active participation of contemporary cultures, is of cultural importance. Until the middle of the twentieth century, the idea that the museums were an object of material cultural heritage was prepared to update its non-abstract heritage. This crucial factor has been abused in the UNESCO Recommendation on the Conservation of Folklore in 1989, in the 1989 Covenant on the Protection of the Non-Profitual Heritage. This thesis makes it possible to understand the realization of the cultural heritage of the museums as the main aim. The use of museum methods and forms and the museumification of intangible heritage have been urgent in solving this human problem.

Keywords: Heritage, cultural heritage, museum, intangible heritage, museumification.

GİRİŞ

Halkın varlığının ana göstergelerinden biri de mirastır. Miras halkların yaradılışından bugüne tüm kazandıklarının bir koleksiyonudur. Miras fenomeni, modern Müze bilimlerinin temel kategorilerindedir. Bu kavramın uygulanması hangi bağlamda yaklaşıldığına bağlı. Geniş anlamda "miras", kültürel ve doğal, maddi ve manevi nesnelere, özellikle tarihi, estetik, anıtsal, etnolojik ve diğer benzer değerleri kapsar. "Miras" fenomeninin önemli bir işareti, maddi ve manevi olmayan nesnelere zengin bilgi potansiyelinin izlerini taşımış olmasıdır. Bu nedenle herhangi bir miras olan nesne de bir bilgi taşıyıcısı olarak görülür. Bu da toplum tarafından kendi mirasının korunmasına ve güncelleştirilmesi gereğine getirir. Mirastan bahsedilirken, doğrudan doğruya kültürün bir parçası olarak anlaşılmalı. Bununla birlikte, kültür ve miras kategorileri arasındaki fark göz ardı edilemez. Miras olarak kabul edilen herhangi bir olay kültüre ait olup fakat herhangi bir kültürel olay bir nesneyi teşkil etmez. Farklı tarih çağlarında babalarımız yarattıklarının bir miras olacağı farkında değillerdi. Bu kategorideki nesnelere yalnızca zamanın etkisi altında sahip oldukları değerlere ulaşmışlardı. Alman klasik felsefesinin temsilcisi H. Hegel, bu kategoriye ait nesnelere "gerekli kültür unsurları" olarak adlandırılmasını ve yalnızca miras için aktarım kuramına ihtiyaç duyulduğunu ileri sürdü. Bu tezi geliştiren I. Gerder, kültürel mirasın müzelerin ihtiyaçlarına dönüşmesini canlandırdığı için, "gerekli kültür unsurları" değerinin zaman ve mekân üzerindeki değerinin artırılmasının önemini vurguluyor. Geçen yüzyılın sonlarına doğru, Çek müze bilimcisi Z. Straskin'in yalnızca kültürel miras anlamında değil, aynı zamanda müze talebi bağlamında "gerçekle müze ilişkisi" kavramının

gerçekleştirilmesini mümkün kılmıştır (Stransky 1981; 26). Olgunun miras nesnelерinin incelenmesi, korunması ve güncellenmesi, müze talebinin seviyeleridir.

Mirasın önemli bir bölümünü oluşturan "kültürel miras" kavramı, tarihi bir zorunluluktur. Dolayısıyla, bu kavramın tarihi, yirminci yüzyılda yaşanan iki dünya savaşıyla ilişkilidir. Bu savaşlar sırasında diğer ülkelerden çalınan değerli sanatsal ve kültürel örneklerin geri gönderilmesi ve sahiplerine devredilmesi, belli kategorideki ürünlerden dünya topluluğuna yönelik özel bir tutum oluşturulması için bir ihtiyaç yarattı. On dokuzuncu yüzyıla doğru benzer örnekler mevcuttur: 1874 Brüksel Konferansı (Brüksel Sözleşmesi;1986), 1899 ve 1907'de kabul edilen Lahey Uluslararası Sözleşmesi Bazı sözleşmelerde, savaşta değerli kültürel ve sanatsal örneklerin korunmasına ilişkin değerli hükümler bulunsa da, iki dünya savaşları sonuçlarının ağır neticeleri bu açıdan daha somut yasal hükümlere ihtiyaç duydu. Bu da, 'kültürel miras', 'kültürel değer' gibi yeni kavramların tanıtılmasına zemin hazırladı. Bununla birlikte, resmen uluslararası camianın kültürel mirası ilk olarak İtalyan abide korumacıları ve teorisyenleri tarafından tartışılmış ve daha sonra 16 Kasım 1972 tarihli UNESCO Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunması Sözleşmesi tarafından onaylanmıştır. Bu uluslararası yasal belgede, "kültürel mirasın içeriği tam olarak anlaşılmamış, fakat bazı açılardan açıklanmıştır. Kültürel mirasın kategorize edildiği ilk tarihsel belge olan bu kaynak hem avantaj hem de dezavantajlara sahiptir. Bu Sözleşme, uygulama bağlamında kültürel miras hakkında ortalama fikirlerin oluşması için çok önemlidir. Böylece mevcut uluslararası belgede kültürel mirasın tanımlanmamış olmasına rağmen, kültürel mirasın sınıflandırılması abideler, topluluklar ve yerler gibi belirlenmiştir. Bununla birlikte, son yıllarda UNESCO tarafından onaylanan bir dizi belgede, kültürel mirasın önemli bir fenomen olarak görülmesini sağladı. 15 Ekim 1989'da yapılan UNESCO Yüksek Konferansının 25. oturumunda yer alan yedi makaleden oluşan Folklorun korunması için kabul edilen tavsiye bu yönde atılan ilk adım olmuştur. Dil, edebiyat, müzik, dans, oyun, mitoloji, gelenekler, gelenekler, işçilik, mimari ve sanatsal yaratıcılığın diğer biçimlerini kapsayan bu belge folklorun korunmasında önemlidir. Somut olmayan mirası korumak için atılan adımlar UNESCO'nun 17 Ekim 2003'te Paris'te Somut Olmayan Mirasın Korunması Sözleşmesinin kabul edilmesiyle sonuçlandı. Bu Sözleşme, maddi olmayan mirasın (başka bir deyişle manevi mirasın) insan derneklerinin kültürel faaliyet geleneğine toplu bir referans olduğunu aktarmaktadır. Bu Sözleşmedeki anlardan bir tanesi, maddi olmayan değerlerin "soyut" içinde olduğu anlamına gelmesidir. Mevcut belgede, Sözleşme'nin 1'nci paragrafı araçların, eserlerin ve hatta uygulanmasına izin veren alanlar yanısıra geleneksel

formları, bilgisi ve becerileri ile somut olmayan bir kültürel miras olarak kullanımı üzerinde durmaktadır. Bununla birlikte, ilk bakışta garip görünse de erdemli olanların "somut olmayan" sınıflandırmaya dâhil olmalarının kült üroloji açıdan önemli argümanları vardır.

Bu özellikler göz önüne alındığında, müze bilimcileri maddi olmayan kültürel miras anlamını esasen üç kategoride tanımlamıştır:

1. İnsan derneklerinin gelenek ve geleneklerinin fiziksel yönleri (özel, evsel özellikler, folklor, vb.);
2. Fiziksel ifadesi olmayan biçimler (dil, şarkı, sözlü folklor vb.);
3. Maddi kültür mirasını temsil eden nesnelerin sembolik ve mecazî önemi;

Somut olmayan fenomenin bir maddi taşıyıcıya zimmet edilmesi, onu bir kültürel değer olarak temizlemek demektir. Somut olarak bileşen ruhsal değerler sürecinde bir kişiden diğerine aktarma aracı olarak görev yapar. Sadece bu kültürel argümanlardan dolayı, maddi olmayan bir şekilde maddi olarak kısmi olanların şaşırtıcı olmaması. Yasal açıdan, manevi değerlerin "taşıyıcıları"nı taşıyan maddi şeyler mülkiyet nesnelere olarak hizmet eder. Malzeme taşıyıcı, teklik (el yazması, resim, heykel vb.), yüksek sanat ve diğer benzer özellikler gibi belirli niteliklere sahipse, hâlihazırda kültürel bir değer olarak tanınmaktadır ve bu nedenle yasalar tarafından korunmaktadır.

Kültürel mirasın korunmasının etkinliği, gerçekleşmesi, yani çağdaş medeniyete katılım onun katılımı ile açıklanmaktadır. Sadece gerçekleştirme yoluyla, kültürel miras gerçek bir sosyal kültürel fenomen haline gelir. Kültürel miras nesnelere aşağıdaki ölçütlere göre gerçekleştirilir:

- Toplumun ihtiyaçlarına göre;
- Toplumsal uyum için teşvik;
- Nesnelerin benzersizliği

Müzeleştirme - kültürel mirasın yaygınlaştırılmasına ilişkin yaygın yöntemlerden birisidir. Müzeleştirme analizinden önce, müzelerin kültürel mirasın korunmasında "bellek kurumları" gibi hizmete bakalım. Müzeler, tüm çeşitliliğiyle kültür mirası ile doludur. Müzeler sadece geçmişimden ve günümüzden "yaşlılık iletişimi" sağlıyor. Birçok filozof ve müze bilimcileri, müzenin bu özelliğini miras, cinsel ilişki belleği, abide ile birleştiriyor. Ünlü Rus filozofu N.F. Fyodorov şöyle yazıyordu: "Müze bir yığın nesne değil yüzler tapınağı; eseri ölü şeylerin toplanması değil, hayatta kalan kalıntılara ve ölenlerin anılarına geri döndürülmesiyle

açıklanabilir¹. Müzeler, kültürel mirasın varlığını korumak, sunmak ve güncellemek için en etkili araçlardan biri olarak düşünülür. Bu, özellikle, eski halkların mirasına, etokrasinin mirasına aittir. Bir kurum olarak müze mirasının tüm bileşenlerini içerir.

Her şeyden önce, müze, günlük yaşamda etnik kültürün var olan ve kaybolan maddi ve manevi olmayan otoriter unsurlarını sık sık korur. İkincisi, müze süreci, etnik kültürün değerli unsurlarını, yani etnik mirasın seçimini içeriyor. Üçüncüsü, etno-kültür mirasın karmaşık özü onun önemlilik, aşkınlık, gerçekçilik ve müze koşullarındaki zenginliktir.

Müzenin kültürel mirasının sabit ve sağlam ilişkisi, 2007'de Viyana'da düzenlenen Uluslararası Müze ve Müze Uzmanları Örgütü ICOM (Müzelerin uluslararası müzakereleri) tarafından doğrulanmıştır; Yüksek Konferansın kararlarında bulundu. Konferansta yeni bir "müze" tanımı sunuldu. Bu nedenle, müze insan etkinliğinin maddi ve manevi olmayan kalıplarının fayda ve gelişimi yanında, eğitim, öğretim ve zevk amaçlı toplumun korunması, araştırılması, yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi için halka açık kültürel bir kurumdur². Müzelerin kültürel miras bağlamındaki etkinliklerinin güncellenmesi, Yirminci Yüzyılın 60'lı ve 80'li yıllarında hala ICOM öncelikleri tarafından sürdürülüyor. Aynı dönemde ICOM'un "kültürel miras ve müzeler" programının içeriğinden de anlaşılıyor. Dünyadaki küreselleşme süreci, birkaç etnik grubun yeniden canlandırılması, canlandırılması ve yetiştirilmesinin başlıca araçlarından biri olarak ilan edilen ICOM müzeleri ve ulusal kültürlerin yıkımını hızlandırdı. Bu amaca ulaşmak için, ICOM bir takım kültürel miras konularına dikkat etti. Müzelerin asıl görevi olarak kültürel değerlerin korunması ve folklorun korunması (4-11 Temmuz 1962, Lahey Hollanda) (25 Ekim-4 Kasım 1980, Mexico City, Meksika), Müzeler (26 Ekim - 4 Kasım 1986, Buenos-Aires, Arjantin), "Müze Jeneratörleri" (27 Ağustos - 6 Eylül 1989, Lahey Hollanda), "Müzeler ve Yerli Halklar Müzeler ve Kültürel Çeşitlilik: Eski Kültürler (9-16 Ekim 1998, Melbourne Avustralya), Müzeler ve Maddi Olmayan Miras (2-8 Ekim 2004, Seoul Korea) , Müzeler ve Dünya Mirası (19-24 Ağustos 2007, Viyana Avusturya), Müzeler ve Kültürel Öğle Yemeği (2-9 Temmuz 2016, Milano). Konferansın temalarından görüldüğü gibi, müze faaliyetleri bağlamında kültürel mirasın her yönü giderek daha fazla kaplanmaktadır. 1990'ların başında bile, çevrenin ana unsurları olan hayvanat bahçeleri, botanikçiler, süs bahçeleri gibi doğa kaynakları IKOM tarafından müze tipolojisine dâhil edildi ve

¹ "(Bkz.:// URL: http://dugward.ru/kutuphane/fedorov/fedorov_muzei.html).

² (ICOM // resmi site URL'si: <http://icom.org.ru>).

"canlı" doğal müzeler olarak kabul edildi. IKOM'un 2001 Yüksek Konferansı'nın 19. oturumunda müze terminolojisine dâhil edilen "canlı müze" ya da "canlı tarih müzesi" kavramı yalnızca kültürel eserler üzerine değil aynı zamanda kültürel, ulusal gelenekler, teknolojiler, meslekler ve sanatların toplanması üzerine odaklanmaktadır; koruma, gösteri. Tarihsel teknolojiler kültürel mirasın korunması kapsamına dahil edilemediği için bu tür gelenekleri yeniden canlandırmak ve eski haline getirmek mümkündür Bazı geleneksel teknolojiler bile ekolojik olarak temiz (örneğin bitkilerin boyanarak parçaların boyanması) antiseptik özelliklere sahip oldukları düşünülmektedir ve modern günün kullanımı akım olarak kabul edilir. "Canlı müze"lere ait olan eko müzeler, etnomuses, etnoparklar, çevre müzeleri vs. geleneksel teknolojilerin yaygınlaştırılması için büyük önem taşır.

Geçmişin mirasını destekleme konusundaki halkın rolündeki "canlı müzelerin" önemi müzelerde ve soyut miras üzerine tartışmalara ilgi uyandırıyor. 2002'de, IKOM'un Asya Pasifik Bölgesel İttifakının "Müzeler, Maddi Olmayan Miras ve Küreselleşme" başlıklı 7. Bölgesel Meclisi'nde, ulusların ve ulusların kültürel kimliklerinin yok edilmesinde gözlemlenen küreselleşme koşullarında müzelerin somut mirasının korunması özellikle terfi etti. Bu Statü, Seul'de düzenlenen ve "Müzeler ve Maddi Olmayan Miras" başlıklı ICOM Yüksek Konferansı'nın 2004 sayısının temelini oluşturdu. Konferansta 2003 yılında UNESCO tarafından kabul edilen Maddi Olmayan Varlıkların Korunması Hakkında Sözleşme hükümleri de onaylandı ve maddi olmayan miras koruma sürecinin yasal, eyalet ve müze düzenlemelerine ilişkin tavsiyeler de önerildi. Konferansta kabul edilen Somut Olmayan Miras Konferansı'nın Seul Deklarasyonu bu konuda kilit öncelikleri içermektedir. "Kültürel miras" kapsamının genişletilmesi, müze ve müzelerin sınırlarında meydana gelen değişiklikler üzerinde de önemli bir etkiye sahip olmuştur. Müze binasının mimari özellikleri hakkında konuşursak, bu faktörün kültürel mirasın doğasına bağımlılığını belirlemek mümkündür. Çünkü özellikle son yıllarda inşa edilen müze binalarının tasarım ve dışına yönelik kavramsal yaklaşımın etnik tarzı belirgindir. Böyle bir mimari çözüm, müzelerin ulusal kendi kaderini tayin hakkının en güçlü ifadesi aracı olduğu fikrini somutlaştırıyor. Yapılı her müze, bölgenin sembolik bir görüntüsünü, nüfusun etnokültürel karakterini, hizmet edeceği müze profilini temsil eder. Bakü Halı Müzesi'nin yeni binasını tasarlayan Avusturyalı mimar Franz Yants, bu faktöre özel önem veriyor. Ulusal bir halı süslemesi, kültürel mirasın gerçekleşmesinin göstergelerinden biri olarak görülen bükümlü bir halı biçimidir.

Varoluşundan bu yana, kültürel mirasın korunması ve yayınlanması için alanlar olarak bilinen müzeler, sadece bir kategori olan mirasa ait nesnelere, uzun zamandır taşınabilir bir kültürel mirasa, korumaya, araştırmaya ve sunmaya devam ediyor. Doğal olarak, bu kompozisyonun küçük bir kısmı soyut olmayan soyut biçimleri içermektedir. Şimdi böyle müzeler var. 1980'lerin sonunda, Rus müze müdürü D.A. Ravikovic'in derlemesinde, bu tür müzeler hareketli ürünlerin koleksiyonları temel alınarak müzelerin koleksiyonları olarak gruplandırılmıştır (Ravikovich 1987;19-24). Bu türünü yansıtan "topluluk müzeleri" etkinliklerini müze abideleri temelinde inşa eder. Bu nedenle, mevcut durumun korunmuş ve güncel mirası hâkim tip ayrımcılığın temel ölçütüdür.

Kültürel mirasın muzeleştirilmesi sorununun çözümünde önemli rol oynayan müzelerin farklılaşması sorunu, geçen yüzyılın 80'li yıllarında yabancı müzelerde yeni bir yön olarak ortaya çıkan "Yeni Müzecilik" (La Nouvelle Museologie) önceliklerinde önemli bir rol oynamıştır. Bu kavramın ideologları, müzeyi yerel halkın karşı karşıya bulunduğu en acil sorunlara hitap etmenin bir biçimi olarak görme eğilimindedirler (Quebec Bildirgesi; 1985). Bu nedenle, Yeni Müzecilik kavramının Kültürel Mirasın muzeleştirilmesi kavramı hem teorik hem de pratiktir. Müzelerin yaratılmasında Yeni Müzecilik tarafından önerilen modern formlar ve yöntemler, kültür mirasının maddi ve maddi olmayan, taşınabilir ve taşınmaz kategorilerinin yanı sıra müzecilik ve doğal mirasın hayata geçirilmesini amaçlamaktadır. Bu, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, Dünya Kültür ve Kalkınma Komisyonu raporunda şöyle diyor: "müzeler sadece müze koleksiyonlarıyla sınırlı kalmamalı, materyalin tüm miras tarafından kapsanması gerekir" (İnsanlığın Dünyasının Bildirgesi;4). "Muzeleştirme" adı altında miras nesnelere müze şovuna konduğu anlaşılmaktadır. Bu kavramı düşünmeden önce yerini "müze haline getirilme" istilası geçirdi. İlk kez, F.Y. Şmit 1920'lerde yazdığı "muzeleştirme" istilasını kullandı ve o tarihten itibaren terim bilimsel dolaşıma dönüştürüldü (Şmit1929;). İlk başta, "müzeler" taşınmaz kültürel miras alanlarıyla ilişkilendirildi. Bugün müzenin kapsamı, soyut miras ve çevre nesnelere içermektedir. Müzenin temelleri şöyledir: Müze, gösteri, koruma, restorasyon, müze yorumu, yeniden inşa, yeniden inşayı içerir. Bu yöntemler, müze içerisinde karmaşık ya da bağımsız olarak uygulanabilir. Bir yöntemin seçimi, nesnenin ilgili olduğu mirasa (mimari, sanat, arkeoloji, vb.) Ait türüne ve türüne bağlıdır. Bu nedenle, kültürel miras ile maddi olmayan kültürel mirası birbirinden ayırmak önemlidir. Halk geleneklerinin müzelerinde, maddi ve maddi olmayan miras nesnelere kullanarak kültür imajına yoğunlaşmak mümkündür. Taşınabilir kültürel mirasın müze binası, toplum için

önemli olanı ortaya koyma ve onu müze haline getirme sürecinden oluşur. Katma değerli mallar, müze tescili, bilimsel envanter, atıf ve yorumlama ile sistemleştirilen mevcut ortamlardan türetilir. Müzeleştirilmenin bir sonraki aşaması, müze ürünlerinin stok koleksiyonlarına veya fuarlara kayıt edilmesiyle tamamlanır. Kültürel mirasın gayrimenkul müzeleştirilmesinde, müzenin enstitü olarak bir mimari anıtın içine yerleştirilmesi planlanmaktadır. Dünyanın önde gelen müzelerinden birçoğu tarihi eserler etrafında inşa edilmiştir.19. yüzyılın ortalarına kadar, Osmanlı İmparatorluğunun başkenti Topkapı, dünyanın en büyük müzelerinden biri olarak kabul edilmektedir. Yüksek duvarlar, bahçeler ve binalarla çevrili 700.000 metrekarelik bu saray-park topluluğu, 1985 yılından beri Dünya Mirası Listesine dâhil edilmiştir.

Dikkat çeken konulardan biri somut olmayan mirasın müzeleştirilmesidir. "Somut Olmayan Mirasın Müzeleştirilmesi" adı altında, müze gösteri nesnelere doğa geçiş mekanizmalarını kaybetmiş olan somut olmayan mirasın surlarının korunması ve gerçekleştirilmesini en üst düzeye çıkaracak şekilde tasarlanması amaçlanmaktadır. Müzeleştirilmenin soy bilimi ile ilgili olarak, M.Y. Kaulen'in çalışmaları, metodları, bazı düzeltmeleri yaparak maddi olmayan nesnelere objelerine uygulanabilir (Kaulen 2012;106-108). Yazarın yöntemleri şunlardır:

1. Somut olmayan mirasın taşınmaz olmayan mirasla ilişkili nesnelere müzeleştirilmesi. Böylelerine arkeolojik miras nesnelere - yazılar, cenaze kompleksleri, menhir ve diğerleri için geçerlidir ki, bunlar da kendisinde mitler, epos, geleneklere dayalı bakış açısını temsil ediyor.
2. Somut olmayan kültürel mirasla bağli olan taşınır maddi miras nesnelere, örneğin, tören, gelenek, bayramlar ile ilgili eşyaların, bilgi ve alışkanlıkların ifade biçimleri ile bağlantılı olan artefaktların, ses, video, dijital taşıyıcılar vb. Kayıtlı el sanatları ve mesleki teknolojiler üzerine müze materyalleri;
3. Somut olmayan mirasın kaybolmuş unsurları hakkında bilgi edinmek için modellerinin yaratılması ve yeniden oluşturulması. Müze çalışanları, müze kulübü üyeleri, derneğin üyeleri tüccar olarak hareket edebilir.
4. Somut olmayan varlıkların canlandırılması, yani "canlanma". Mevcut metodun teklik maddi olmayan miras nesnelere özelliğlerinin restorasyonu ile "canlı müze"nin içerisine katılmasına, yaşamasından ibarettir.

Somut olmayan mirasın müzeleştirilmesine yaklaşımlar, bağımsız mı yoksa hızlandırılmış mı olmak üzere karmaşık olabilir. Müzedeki somut olmayan bir mirasla çalışırken, etkinlikleri halkın yaşam biçiminin unsurlarının korunma derecesine göre belirlenir. Daha duygusal, çeşitli ve

kompakt müzeler, somut olmayan kültürel mirasın gerçekleştirilmesinde etkili kabul edilir. Müze bayramları, müze festivallerinde ve rekreasyonel bir işleve eşlik eden müze faaliyetlerinde daha fazla dikkat çekiliyor. Halk takvimi temel alınarak düzenlenen halk bayramları, ulusal etnik geleneklere ve geleneklere adanmıştır.

Müze bayramları, ziyaretçilerin eğlence ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlayan çeşitli hassasiyet kombinasyonlarından oluşan kinizm kombinasyonu ile karakterize edilir. Azerbaycan müzelerinde bu tür bayramlar geleneksel hale geldi. Gobustan Ulusal Tarihi Muhafaza, İçeri Şehir Eyaleti Tarihi ve Mimari Yedekleri, geleneksel olarak her yıl Gala Devleti Tarihsel-Etnografik Rezerv'te düzenlenen Nevruz kutlamaları, 50 yıllık bir geçmişe sahiptir. Bu festivallerde müzeler ziyaretçilerin beğenisine sunulan, tadını çıkararak, animasyonlu ve sevindirici ulusal geleneklerin özelliklerine sahiptir.

Özellikle Nevruz bayramlarının ana kahramanları olan Kosa ve Keçelin maceralarını yansıtan sahneler, özellikle İçeri Şehir Eyaleti Tarihsel ve Etnografi Rezerv 'in Devlet Tarihi Mimari Rezervinin Nevruz günlerinde, ustaların, heykeltıraşların ve sihirbazların performansları. Renkli bir konser programı, Müzenin eğlence fonksiyonunu zenginleştirmede olumlu bir etkiye sahiptir. Mugam, klasik müzik, modern pop ve caz müziği, çeşitli orkestralar ve halk dansları gösterileri, müze tatillerinin eğlenmesini ve rahatlamasını çarpıcı bir biçimde artırıyor.

Nevruz festivallerinde festival organizasyonu da büyük önem taşıyor. Özellikle, müze festivalleri halk sanatının yeniden canlandırılmasında atılgan biçimlerden biri olarak düşünülmektedir. Müzenin festivallerinin özüne bir göz atalım: Müzenin festivalleri yalnızca kültürel-aydınlanma faaliyetlerinden kaynaklanan görevlerin başarılı bir bileşimi değil aynı zamanda yeni ve güncel bir içerik getirerek zenginliktir. Somut olmayan kültürel mirasın sunumu ve korunmasında, müzenin festival formlarını dikkatli bir şekilde incelemek suretiyle, geleneksel ve modern formların garip bir şekilde bir sentezi olarak birbirine bağlandığı ortaya çıkmaktadır. Birincisi, geleneksel tören ve bazı teknolojiler, danslar, türküler ve benzeri. reproduksiyon, icraların üremesi; ikincisine ustalık sınıfları, oyunlar ve eğlence, rekreasyon bölgeleri sunulmaktadır. Bu gibi kombinasyonlar her şeyden önce ahlaki alanda etnik kültürün modern formlarının hayatta kalma sorununa dikkat çekmektedir. Nevruz kutlayan ülkelerin (Türkiye, İran, Kazakistan, Özbekistan, Tacikistan) temsilcilerinin, İçeri Şehir Eyalet Tarihi ve Mimari Rezervuarındaki Nevruz bayramında düzenlenen Gosha Gala Kapısı'nda düzenlenen "Bahar Kalesi"nin festivalin uluslararası karakterini kutluyor. Festivalin ilginç unsurlarından biri Meydan pazarının organizasyonu.

Meydan pazarında, Türk halklarının kültürünü yansıtan tablolar, ulusal mücevherat ve ahşap sanatı da dahil olmak üzere ulusal uygulanmış sanat ürünleri ve hediyelik eşya sergileri sergilendi ve mutfak örnekleri gösterildi. Şakerbura, baklava, kangal, kuta, pirinç ve şurup gibi Nevruz lezzetlerine ek olarak, üretim teknolojilerinin sergilenmesi müze festivalinin aydınlatılmasıdır. Müze festivallerinin önemli unsurlarından biri de Türk değerlerinin yaygınlaşmasıdır. Kültürel mirasın kategorilerinden biri olan kültürel manzaraların gerçekleştirilmesinde önemli bir araçtır. 20 Ekim 2000'de Floransa'da imzalanan Avrupa Peyzaj Sözleşmesinin ilk bölümünün 1. maddesinde, manzara doğal ve antropojenik faktörlerin doğal ve antropojenik faktörlerin etkileri ile karakterize edilen bir alan olarak tanımlanmaktadır (Avrupa Peyzaj Sözleşmesi Onayı. : 24 Haziran 2011³. "Kültürel manzara" tanımı, 20. yüzyılın başlarında şekillenmiş ve doğa bilimleri ve beşeri bilimin özünü yansıtıyor. Bu fenomenin çok boyutlu yorumları, ona bağlıdır. Daha geniş açıklamalara göre, "kültürel manzara" kültürel ve doğal mirasın miras ve manzara politikasının belirli bir kategorisidir. Unutulmamalıdır ki, uygulamada, bu istilanın iki yorumu birer eksiksiz olarak görülüyordu. Bir miras türü olarak, "kültürel manzara" kendi yapısına sahiptir. Manzara ayrı kültürel ve doğal miras alanlarını içerdiğine dikkat edilmelidir. Manzara kültürel kısmı için önemlidir ve doğal olarak bütün bir kriterdir(ölçüdür). Her iki kriterin kültürel manzara ile aynı zamanda miras kategorisi olarak alınması önemlidir. 9 Eylül 1966'da dünyanın en ilginç kültürel manzaralarından biri olarak kabul edilen Gobustan Devlet Tarihi ve Sanat Koruma Bölgesi sadece Azerbaycan'ı değil. 4400 ha. Alanı kapsayan bölge 29 Haziran 2007'de UNESCO Dünya Mirası Komitesinin 31. oturumunda, bu bölgenin kültürel mirası, "Gobustan Kaya'nın Kültür Manzarası" olarak UNESCO Dünya Mirası Listesinde yer alan "Gobustan Rezervinin Kültürel Hazinesi" başlıklı bölümde yer aldı. Bu cisim, Kültür Mirası Listesi'ni koymak için III kriterine dayanan evrensel bir abide olarak kabul edildi. Bu kriterin içeriği, nesnenin mevcut veya silinmiş bir kültür geleneğinin ve medeniyetin eşsiz bir örneğidir. Uluslararası Rockwork (CAR) Uluslararası Komitesinden ICOMOS uzmanlarının değerlendirmeleri esas alınmıştır. Bu kriterin bir parçası olarak, uzmanlar coğrafi bölgede var olan kültürel gelenekleri inceliyor ve bölgenin uzun tarihi boyunca bir yaşam tarzı ya da medeniyet olduğunu kanıtlıyor. Kültürel geleneklerin yönlerini ve fikirlerini yansıtan seyrek kaya resimleri, kültürün, özel medeniyet bilgilerinin son derece önemli bir kanıttır. Uzmanlar, evrensel bir evrensel değer bağlamında kaya resim resimlerinde yansıtılan

³ http://www.e-quanun.az/alpdata/framework/data/21/f_21861.htm.)

kültürel geleneğe ve medeniyete yaklaştılar. Çünkü böyle bir gelenek veya uygarlık, insanlık kültürlerine özgü ortak, evrensel bir karakterdir. Farklı kültürlerin birliği, Gobustan'da 537 hektarlık araziye gösteren altı bin kaya resminde gözlemleniyor.

Kültürel manzara metodolojisi, ekosistem kavramı ile noosfer kavramı arasındaki etkileşim ilkelerine dayanır. Bu metodolojiye göre, miras kategorisi sadece tarihin, kültüre ve doğaya ait taşınır ve taşınmaz abideleri değil aynı zamanda canlı geleneksel kültürün, folklorun, geleneksel teknolojinin, tarihsel olarak yaratılan ekonominin ve doğanın ya da daha doğrusu somut olmayan miras biçimlerinin nesnelere de içerir. UNESCO tarafından tanımlanan tarihi, kültürel ve doğal alanlar arasında tarihsel ve kentsel tarihi merkezler, konaklar ve saray kompleksleri, ölü şehirler, arkeolojik alanlar ve küçük insanlar tarafından yaşayan etnik-ekolojik bölgeler ile kültürel manzara tipolojisi yer almaktadır tüm bileşenler. Belli bir alanda kültürel ve doğal mirasın gerçekleştirilmesi ve korunması, müzeleşirmenin diğer yönleri olan müzeler kurularak gerçekleştirilmektedir. Bu bağlamda, müze koruması bağımsız bir nesne olarak değil, alanın tarihsel-kültürel bir önemi olarak korunmaktadır. Müzelerde kültür mirasının korunması ve sunumu, geleneksel müze yaklaşımları: müze yorumu, sergileme vb. ile yürütülmektedir. Azerbaycan'da 25'ten fazla müze var.

Rus Bilimsel ve Araştırma Enstitüsü Bilimsel ve Eğitimsel Mirasının Somut Olmayan Kültürel Miras Araştırma Enstitüsünün uzmanları tarafından oluşturulan manzara konseptinde ilk defa, sesli manzara fikri, müzeler aracılığıyla maddi olmayan kültürel mirasın güncelleştirilmesi için kullanılan modern araçların özgünlüğü tarafından dikkat çekti. Ses alanı araştırmalarının özü, geleneksel kültürün geleneksel ve görsel dünyasının incelenmesini içeren görsel antropoloji içerisinde gerçekleştirilmesidir. "Ses Manzarası" adı altında, bu ya da başka bir kültürel siteye özgü akustik çevre anlaşılmıştır. Ses manzarasını araştırmalarının odak sözlü halk sanatı eserlerinin, sanat ve geleneksel mesleklerin modern kullanılabilirlik sorunları, etno-ulusal kültürlerin öğrenilmesi durur. Ses manzarası çerçevesinde çevre, ekolojiye özgü olan çeşitli doğa sesleri, insan ve teknolojilerin taklit ettiği ortam sesleri, az sayıdaki halkların dilleri, lehçe ve diyalektlerinin, müzik geleneklerinin korunması müze-korukların üzerine düşen esas görevlerdendir. Azerbaycan'ın Quba şehri arazisinin eşsiz doğal manzara yerleşmiş 5000 yıllık tarihe sahip Khınalıq köyü sadece Azerbaycan tarihinde değil, hem de insanlık tarihinin en zengin etnografi değerlerinden biri, efsanevi yerleşim birimidir. Devlet Tarih-Mimarlık etnografya rezerv durumuna gelmiş Khınalıq fenomeni eski geleneklere, dile, müzik kültürüne, folklor, sözlü halk

yaratıcılığına, işçilik özelliklerine sahip bir arazidir. Kendine özgü mimari yapısı, doğal kaynak ve egzotiği yanı sıra, folklor yaratıcılık geleneklerine sahip olan (bakır, mücevher, halı, demircilik sanatı) Azerbaycan'ın İsmayılı reyonunun Lahıc köyü 2001 yılından Tarih-mimarlık konusu statüsünde müzeleştirilmiştir. Azerbaycan Devleti "2012 - 2015 yıllarda gayrimenkul tarih ve kültür abidelerinin restorasyonu ve korunması, tarih ve kültür koruklarının faaliyetlerinin iyileştirilmesi ve geliştirilmesi için Devlet Programı"nın projesinden ileri gelerek İsmayılı reyonunun Basqal Devlet tarih-kültür korugunun topraklarında Devlet Programı'nın projesi bazında turizm merkezi ve etnografik model köy kurulmuştur. Muzeyleştirmenin bu gibi modern biçimleri maddi ve manevi resursa (potansiyele) sahip kültürel mirasın ortaya çıkarılması, korunması, popülerleştirilmesi açısından büyük önem arz etmektedir.

SONUÇ

Böylece, analizler, kültürel mirasın varlığının, müzelerin ve müze biçimlerinin katılımının ve müze etkinliğine katılan yapay olarak yaratılmış özel bölgelerin dâhil edildiğini kanıtlamaktadır. Müzeler, müze biçimleri ve müze mekanizması, ulusal kültürel mirasın, folklorun korunması ve güncellenmesinde etkin bir şekilde kullanılmalıdır.

KAYNAKLAR

1. Avrupa Manzara Sözleşmesi Onayı.: 24 Haziran 2011. http://www.e-quantun.az/alpdata/framework/data/21/f_21861.htm.
2. Brüksel Sözleşmesi 1874, // Warren Ansiklopedik Sözlük, Moskova: 1986.
3. Quebec Bildirgesi: Yeni Musolojinin Temel Prensipleri //Museum 1985. №. 148.
ICOM // resmi site URL'si: <http://icom.org.ru>.
4. İnsanlığın Dünyasının Bildirgesi, Uygulama Rehberi, UNESCO / İyem 4).
5. Kaulen. Mariya. Rusya'nın tarihi ve kültürel mirasının müzeleştirilmesi. Moskova: 2012.
6. Kültür Tarihi ve Teorisi, Bakü: Sabah yayınevi. 2010.
7. Ravikovich Dmitri. Sosyal fonksiyonlar ve müzelerin tipolojisi // Müze bilimleri. Sorun teorisi ve Uygulaması, 1987.
8. Stransky Zbinek. Sistemler ve müzecilik teorisi. Stockholm: 1981.
9. Stransky Zbinek. DerBegriff der Museologic. Brno: 1971.
10. Şmit. Fyodor. Müze sanatı ve gösterisi. Leningrad: 1929.

11. Fyodorov Nikolay. Müzesi, okuryazarlığı ve yaşamı // URL: http://dugward.ru/kutuphane/fedorov/fedorov_muzey.html.

YEGÂH MÛSİKÎ DERGİSİ

Dergimiz Uluslararası Hakemli Akademik bir dergi olup, tüm mûsikî severlerin akademik hayatında yapacakları paylaşımları buradan duyurmak için yola çıkmış, Lisansüstü, Doktora, Sanatta Yeterlilik, Doçentlik ve Profesörlük aşamalarında ve aynı zamanda akademik teşvik yasaasının kriterlerini sağlamış bir dergi olmayı hedef edinmiştir.

Dergimizdeki yıllık makale sayısı iki kez olmak üzere, Mayıs ve Aralık aylarında yayımlanacaktır.

Mayıs ve Aralık aylarının dışında olmak koşuluyla, özel sayılara da yer vermeyi düşünmektedir.

Makalelerimiz öncelikle editör onayından geçer, ardından en az iki alan uzmanı tarafından inceleme sonrasında yayına hazırlanır.

Dergimiz varlığını sürdürdüğü süre zarfında ve birikimlerimiz sonucunda en önemli indekslerde taranması için her türlü yasal başvuru yapılacak ve bunun için yoğun bir ekip çalışması yapılacaktır.

Doi atamaları için dergimiz minimum yayın limitini beklemek zorunda olduğundan şu an için bu hizmet verilememektedir.

Dergi sadece çevrim içi bir e-dergi olduğundan, basım zorunluluğu olmayıp, Tolga Karaca Yayınları olarak Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü tarafından verilen izinle yayın hayatına başlamıştır.

issn

2636-8838

Cilt I, Sayı 1 (2018)

Tokat / Türkiye

